

ПОДАТОК З КОЖНОГО ГЕКТАРА – БОРОТЬБА ІЗ ТІНЬОВИМ ОБРОБІТКОМ?

Олег Нів'євський, Павло Яворський та Олександр
Донченко
КИЇВСЬКА ШКОЛА ЕКОНОМІКИ

ЗМІСТ

1. Суть законопроекту №3131
2. Аналіз мотиваційної частини
 - Структура аграрного виробництва
 - Статистика по тіні
 - Профіль податкового навантаження по групах виробників
3. Економічні наслідки запровадження ЗП 3131
4. Альтернативні варіанти зменшення тінізації
 - Можливі причини тінізації
 - Рішення (попередні)

- Мотивація законопроекту:
 - Є тіньовий ринок землі та вир-ва аграрної продукції: оціночно складає біля 30%
 - З цього не сплачується податок з доходу - втрати місцевих бюджетів
 - Неоднакове податкове навантаження між «чесними» та «нечесними» виробниками
 - Ініціатори та «команда підтримки» в основному звинувачують в цьому одноосібників
- Логіка рішення від законотворців/ЗП 3131:
 - Запровадити поставлене податкове зобов'язання (ППЗ) з кожного га (5% від НГО або приблизно 1400 грн/га)
 - Якщо ПДФО на зарплату/оренду + військовий збір + земельний податок + податок з прибутку + єд.податок 4ої групи менше від ППЗ, то різниця стягується до місцевого бюджету
 - Зменшується сукупний розмір земельних ділянок (з 2 до 1 гектара), з якої не оподатковується дохід фізичної особи, отриманий від продажу власної сільськогосподарської продукції

2. Аналіз мотиваційної частини СТРУКТУРА ВИРОБНИЦТВА ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

ХТО НАЙБІЛЬШИЙ ВИРОБНИК АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ, % до всього валового випуску

ХТО НАЙБІЛЬШИЙ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАЧ, МЛН ГА

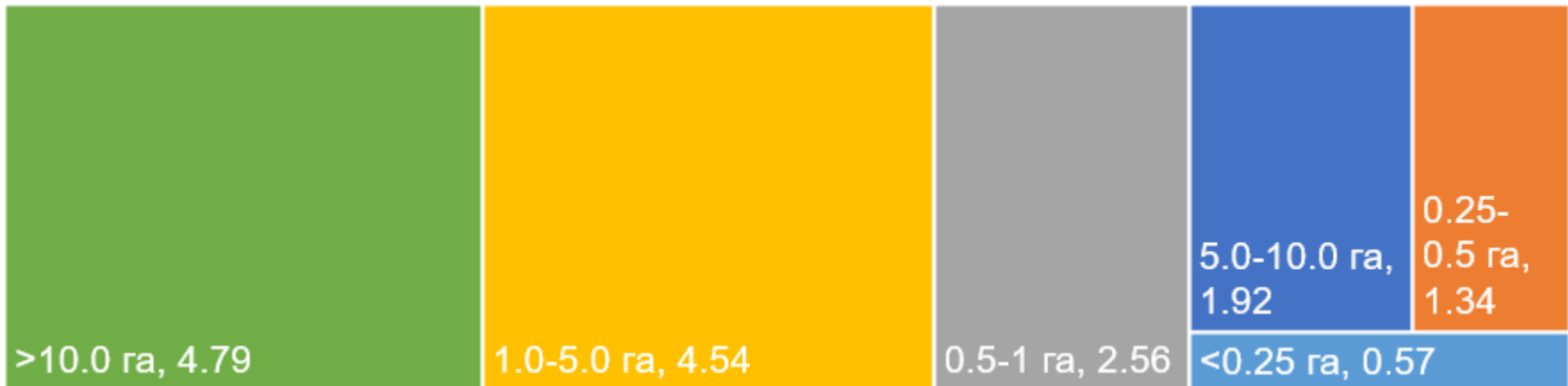
ЗЕМЛЕКОРИСТКУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ, МЛН ГА

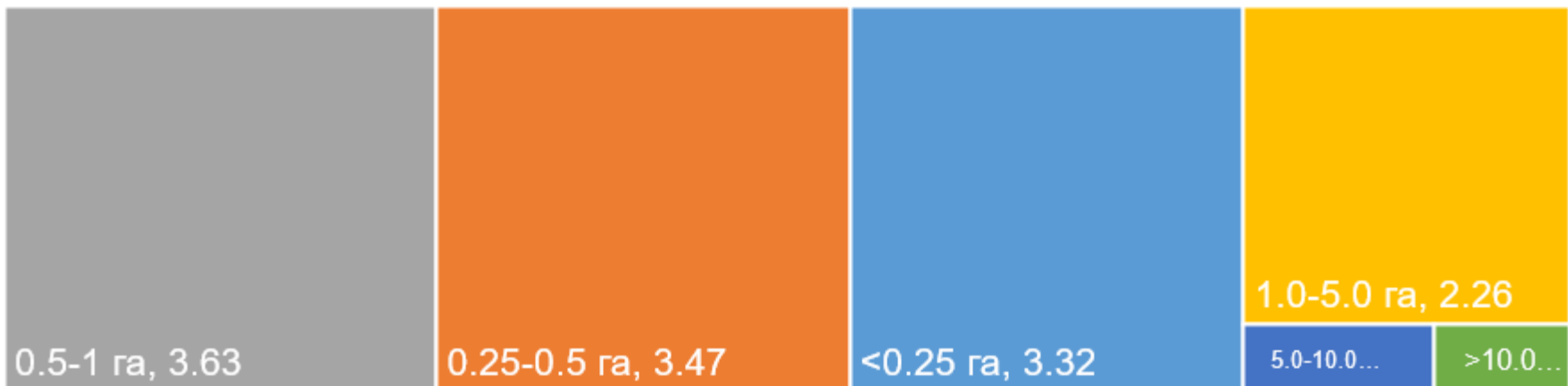
2. Аналіз мотиваційної частини

СТРУКТУРА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ОДНООСІБНИКІВ

РОЗПОДІЛ СУКУПНИХ ПЛОЩ С/Г УГІД ДОМОГОСПОДАРСТВ ЗА РОЗМІРОМ ЗЕМЕЛЬ В ОБРОБІТКУ, МЛН ГА

РОЗПОДІЛ КІЛЬКОСТІ ДОМОГОСПОДАРСТВ ЗА РОЗМІРОМ ЗЕМЕЛЬ В ОБРОБІТКУ, МЛН

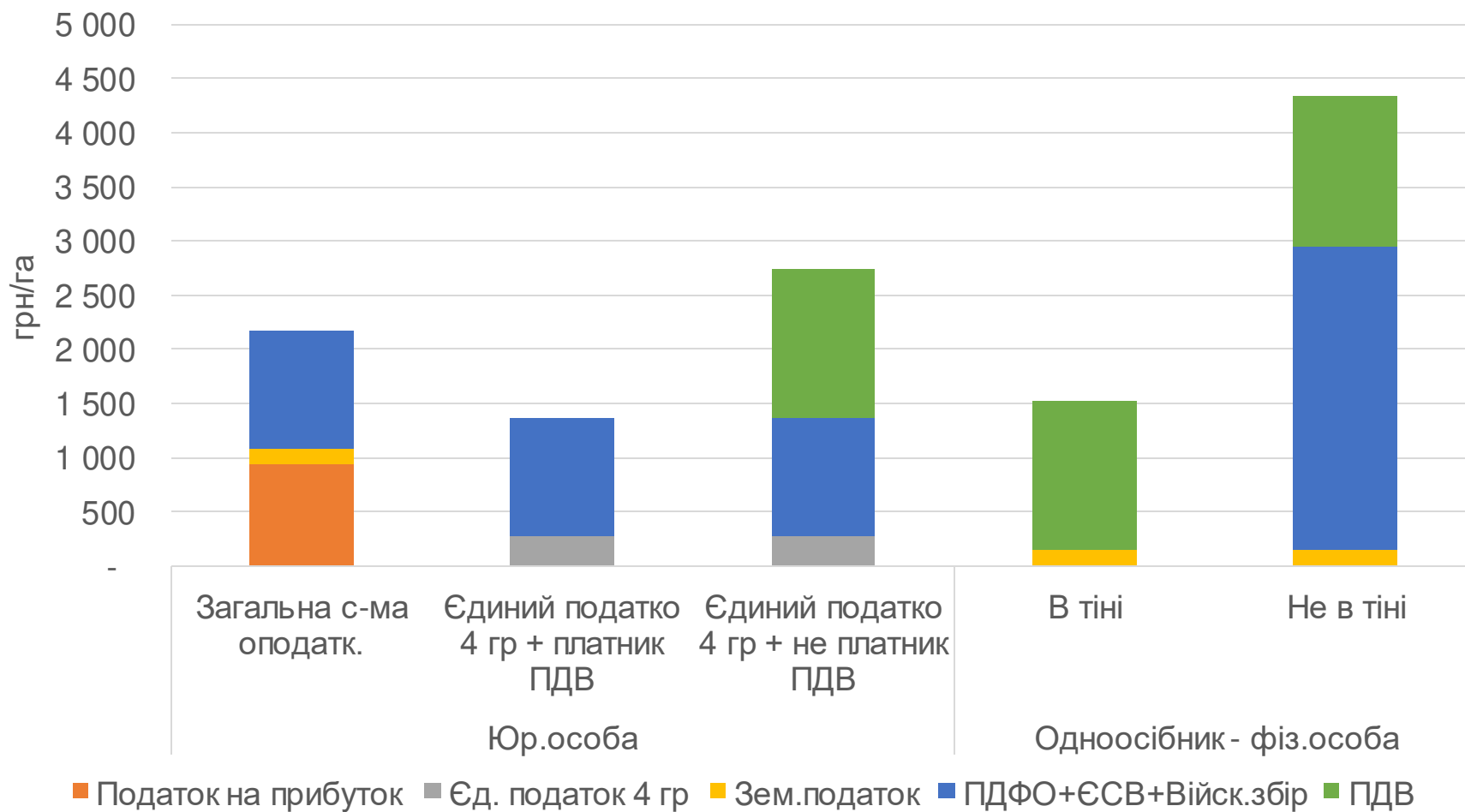

2. Аналіз мотиваційної частини ОЦІНКИ ТІНЬОВОГО ВИРОБНИЦТВА

- ЗП №3131: Тіньовий ринок оренди 12 млн га або третина сектору
- За даними ДФС/Держгеокадастру та Реєстру прав (2019 рік)
 - ДФС «бачить» тільки 16,5 млн га паїв з 28 млн га
 - тільки 6,1 млн га - оренда
 - ДФС «бачить» 18,7 млн га на 4ій групі єдиного податку (з 21 млн га в обробітку юросіб)
 - Держгеокадастр «звітує» лише про 4,6 млн га з 9,1 млн га державних/комунальних земель в оренді
 - В підсумку можна говорити про приблизно:
 - 3 млн га тіньового обробітку юросіб
 - 15 млн га – обробіток одноосібників

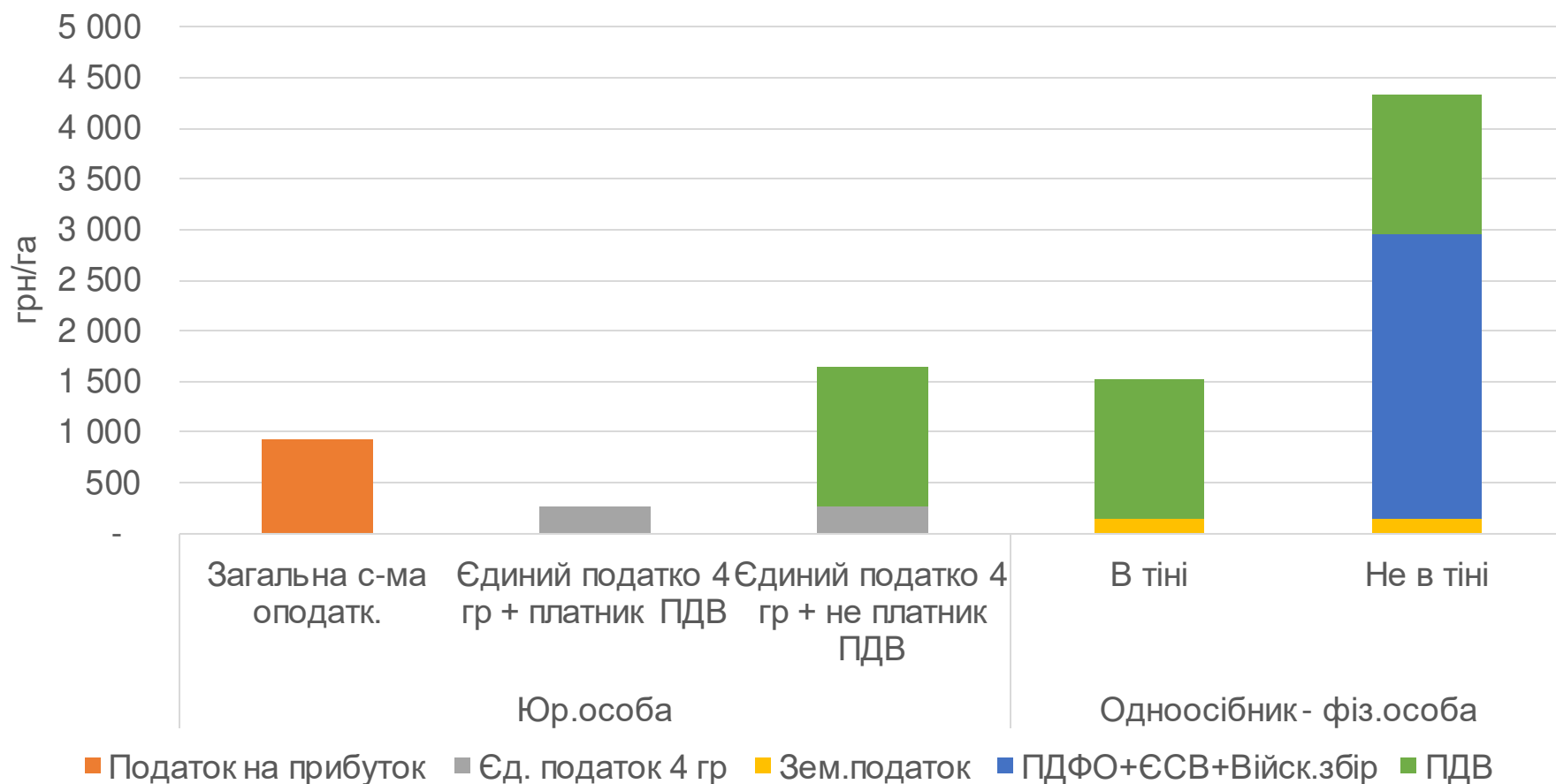
2. Аналіз мотиваційної частини КОНКУРЕНЦІЯ: ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ

РОЗРАХУНКОВІ ПОДАТКИ СІЛЬГОСПВИРОБНИКІВ ТА
ОДНООСІБНИКІВ НА ГЕКТАР: 2019р.

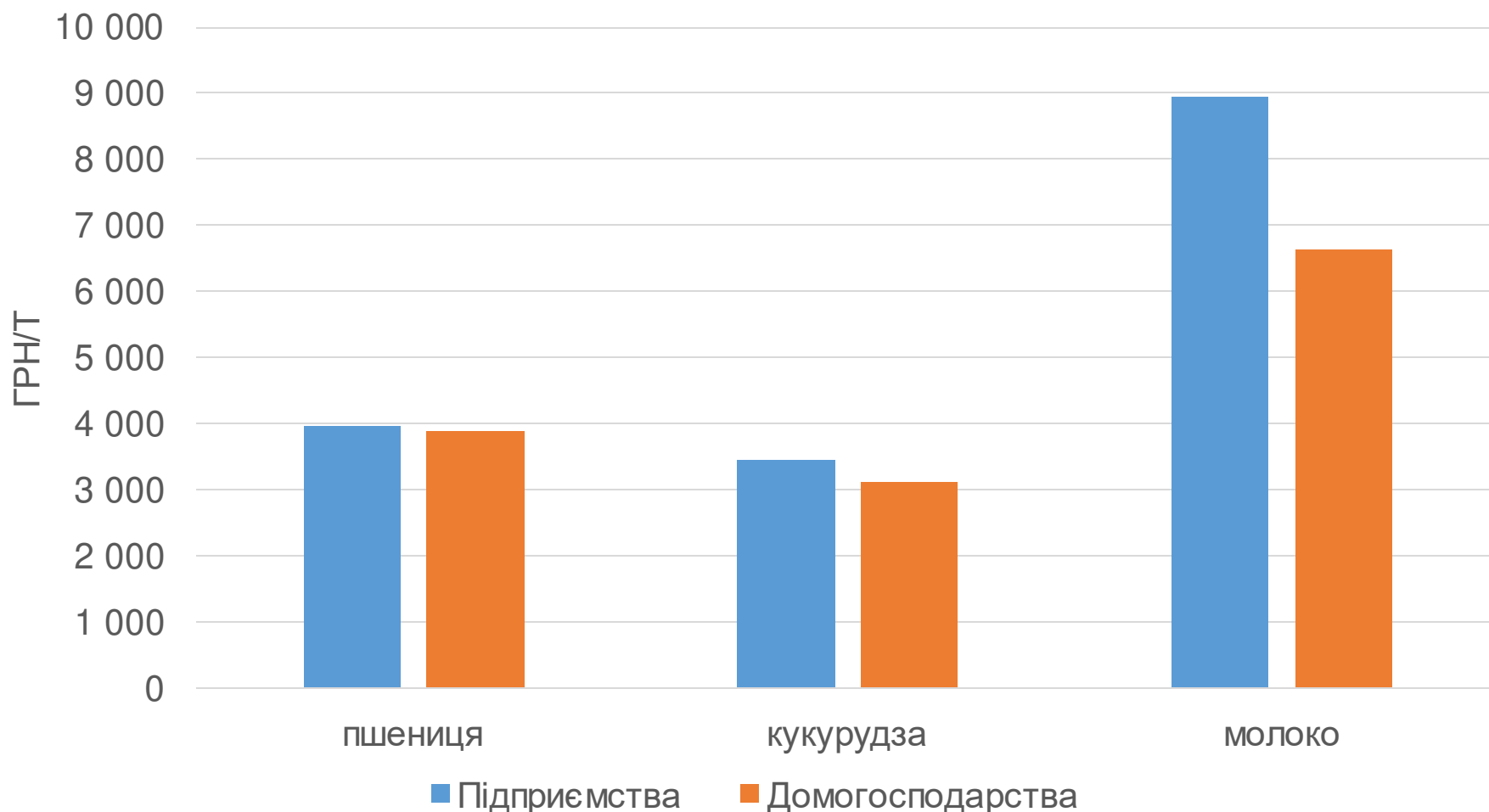
2. Аналіз мотиваційної частини КОНКУРЕНЦІЯ: ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ

РОЗРАХУНКОВІ ПОДАТКИ СІЛЬГОСПВИРОБНИКІВ ТА
ОДНООСІБНИКІВ (НЕ ЯК ПОДАТКОВОГО АГЕНТА) НА ГЕКТАР:
2019 р.

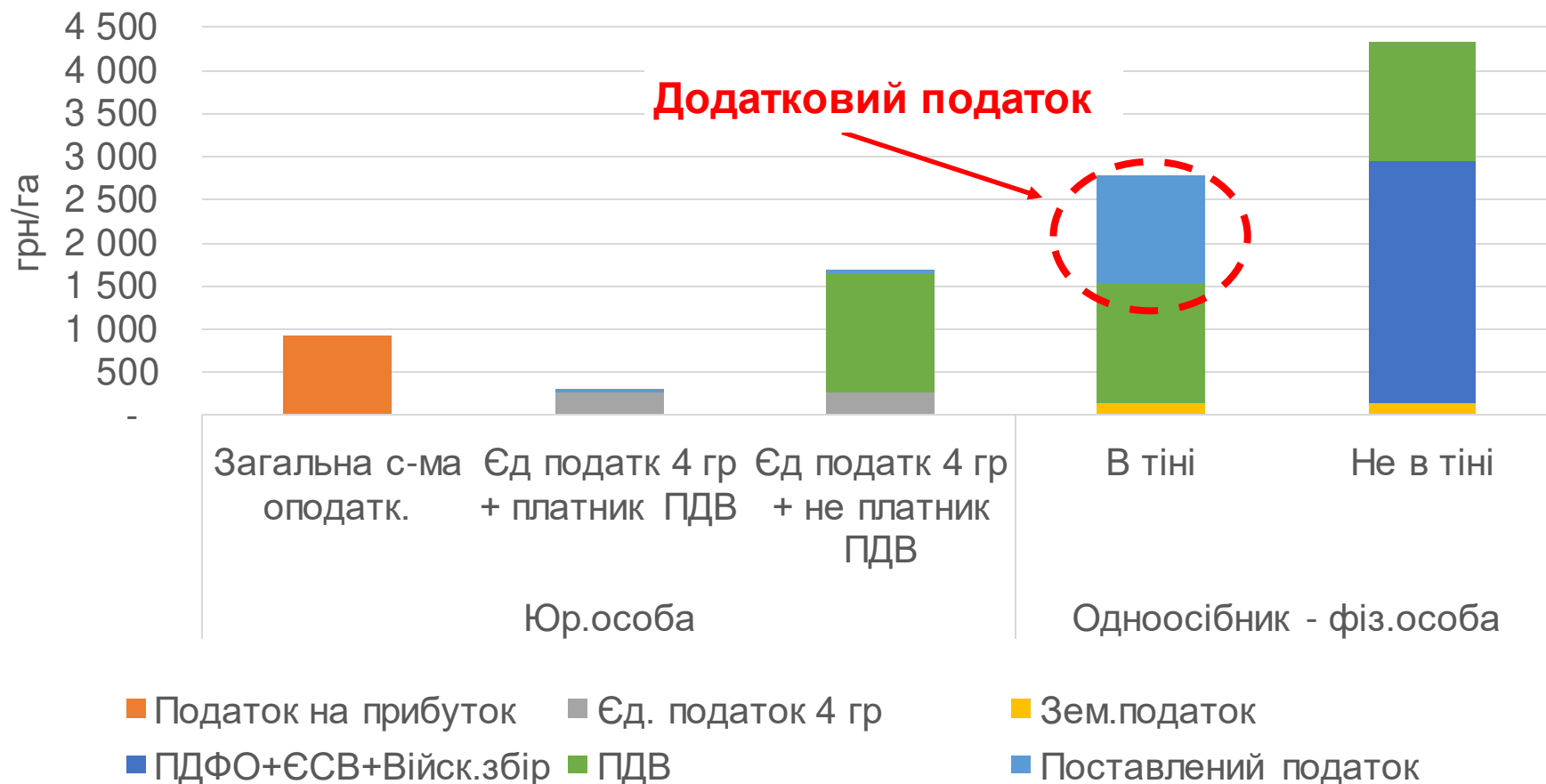
2. Аналіз мотиваційної частини КОНКУРЕНЦІЯ: ЦІНИ

ЦІНИ РЕАЛІЗАЦІЇ: 2019 рік

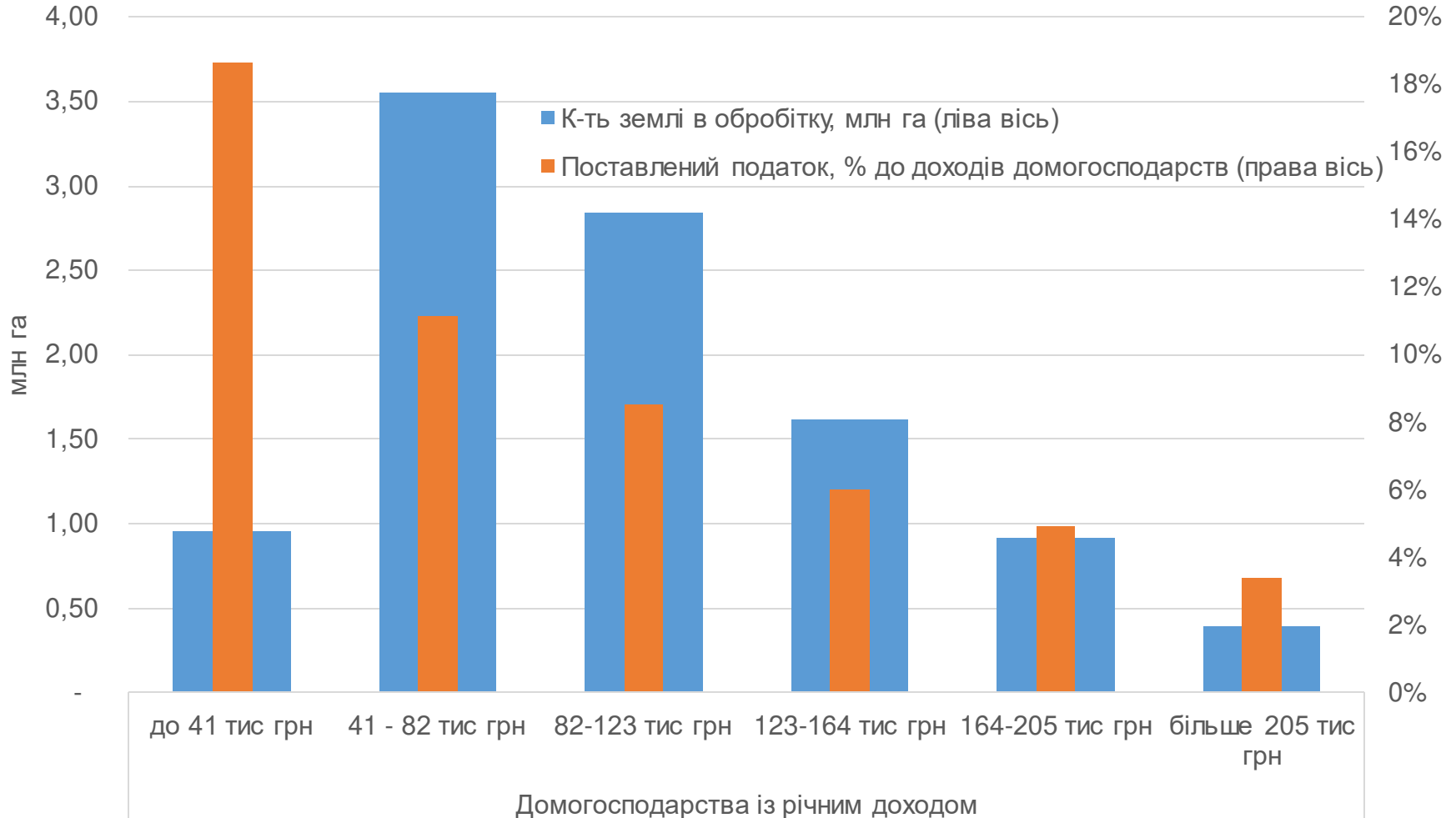
3. Економічні наслідки ЗП №3131 ЗМІНА ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ

РОЗРАХУНКОВІ ПОДАТКИ СІЛЬГОСПВИРОБНИКІВ ТА ОДНООСІБНИКІВ (НЕ ЯК ПОДАТКОВОГО АГЕНТА) НА ГЕКТАР ІЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯМ ПОСТАВЛЕНОГО ПОДАТКУ: 2019 р.

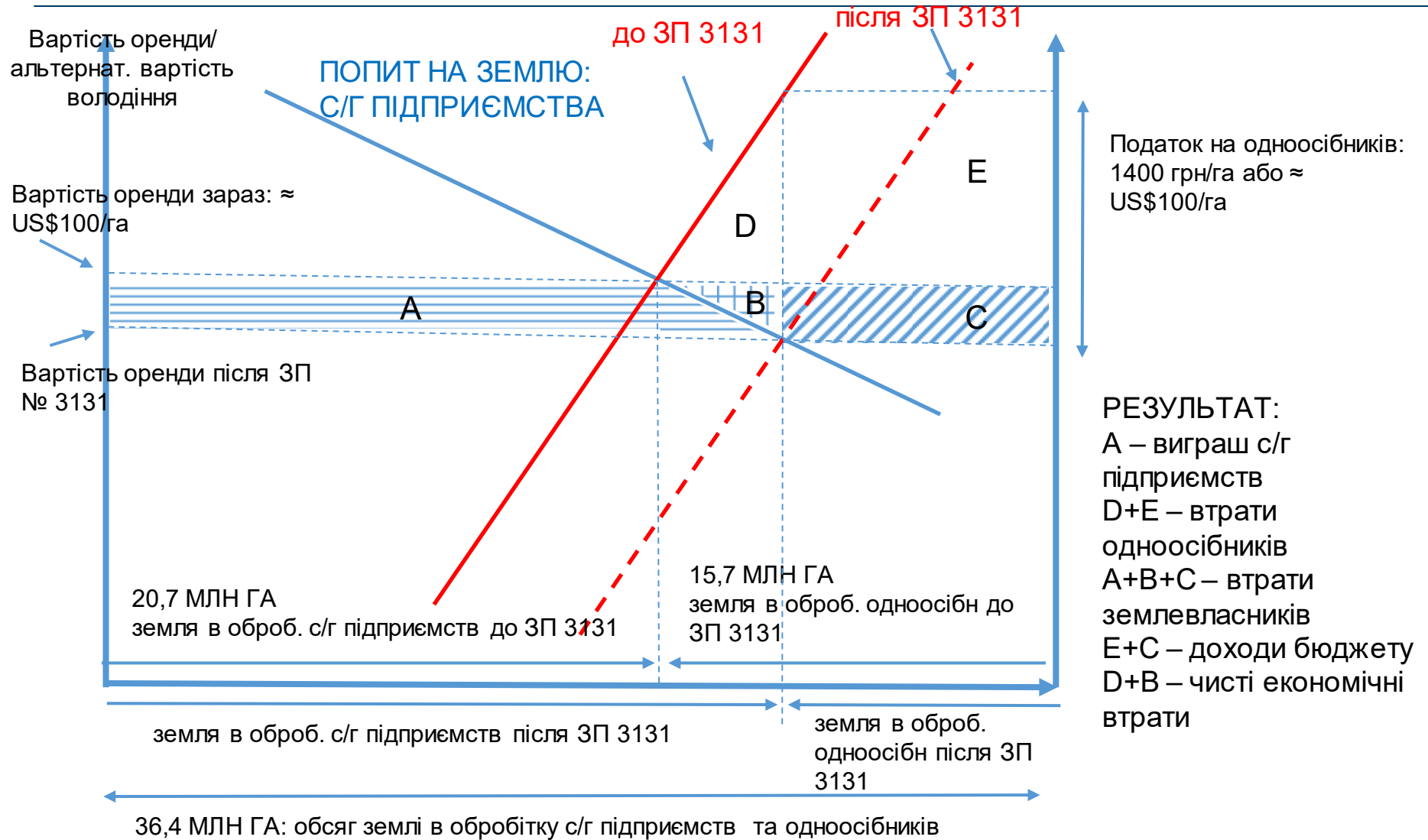
3. Економічні наслідки ЗП №3131 ВПЛИВ НА ДОХОДИ СІЛЬСЬКИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ

ПОСТАВЛЕНИЙ ПОДАТОК ТА ДОХОДИ ДОМОГОСПОДАРСТВ ІЗ БІЛЬШЕ НІЖ 1 ГА ЗЕМЛІ В ОБРОБІТКУ

3. Економічні наслідки ЗП №3131 ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ: МОДЕЛЮВАННЯ

ПОПИТ НА ЗЕМЛЮ: ОДНООСІБНИКИ

3. Економічні наслідки ЗП №3131 ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ: МОДЕЛЮВАННЯ

- Стандарний інструмент – модель часткової рівноваги з двома типами репрезентативних виробників – одноосібниками та сільгосвиробниками (адапована модель Ciaian and Swinnen, 2006).
- Багато спрощень, але це не заважає зрозуміти/змоделювати напрямок та порядок впливу
- Основне питання моделювання:
 - еластичність попиту на землю одноосібників та сільгоспідприємств (або чутливість попиту до вартості обробітку землі)
 - для оцінки еластичностей потрібне окреме повноцінне дослідження
 - ми пішли спрощеним варіантом:
 - Еластичність попиту для сільгоспідприємств – емпірична функція на основі даних сільгоспідприємств за 2013-2015 рр.. Нівецький та Дайнінгер (2019) (<https://voxukraine.org/uk/ekonomichnij-ta-rozpodilchij-vpliv-vid-skasuvannya-moratoriyu-na-kupivlyu-prodazh-zemel/>). Еластичність в районі 1.
 - Попит з боку одноосібників менш еластичний (альтернативні витрати на землі менші, не такі комерціалізовані, для власних потреб і тд)
 - Набір показників еластичностей (абс. величини):
 - Сільгоспідприємства: від 0,6 до 1
 - Одноосібники: від 0,3 до 0,7
- В моделюванні враховується ЛИШЕ фактор запровадження ЗП 3131 – тобто поставленого податку величиною 1400 грн/га, всі решта факторів – незмінні
- Також за основу взяті показники попиту та вартості станом на сьогодні

3. Економічні наслідки ЗП №3131 ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ: РЕЗУЛЬТАТИ

- Одноосібники втратять (а сільгоспвиробники отримують) від 2,2 до 4,6 млн га земель
- Зменшення вартості землі (менший попит)
- Економічні втрати одноосібників: 424-600 млн дол США
- Економічні втрати землевласників: 452-1056 млн дол США
- Економічна вигода (додаткові доходи) сільгоспвиробників – 273-654 млн дол США
- Додаткові доходи місцевих бюджетів – 598-726 млн дол США
- Сукупний ефект на економіку – втрати на рівні 60-123 млн дол США

3. Економічні наслідки ЗП №3131 ІНШІ НАСЛІДКИ/ПРОБЛЕМИ

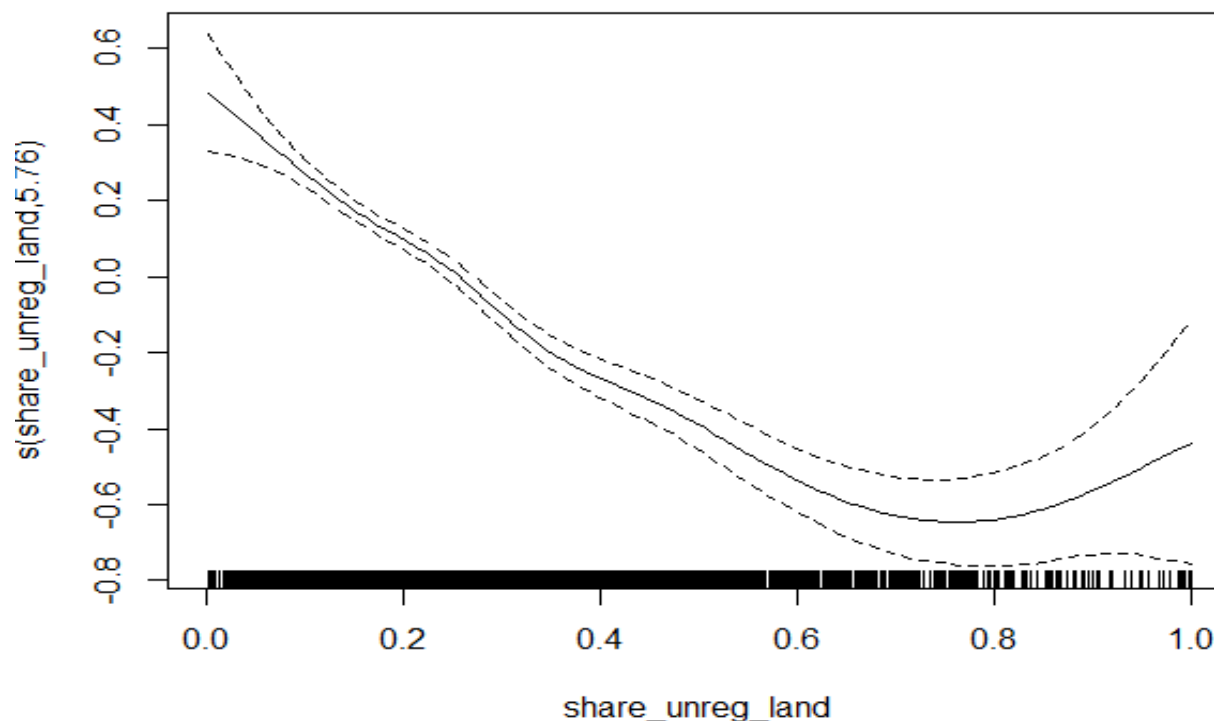
- Оподатковується не фактично отриманий, а умовно ймовірний дохід
- Додатковий тягар для одноосібників – загроза розвитку малого підприємництва на селі та посилення конкурентних переваг середніх та великих виробників
- Значний ризик зловживань:
 - З боку сільгоспвиробників із значним кваліфікованим персоналом з метою зменшення податків
 - З боку податкової (перевірити правильність нарахувань та взаємозарахувань)
- Значне додаткове адміністративне навантаження на податкову

4. Альтернативні варіанти детінізації ПРОБЛЕМИ ІЗ ІНІЦІАТИВОЮ

- Головна проблема ініціативи:
 - Ігнорує комплексність тіньового ринку
 - Запропонований інструмент – боротьба з наслідком, а не з причиною
- Причини:
 - Обтяжливе регуляторне середовище/податкове адміністрування (особливо для дрібних, блокування податкових накладних і тд)
 - Доступ до фінансових ресурсів (для дрібних)/Мораторій на купівлю-продаж сільгоспземель
 - Тінь в закупівельників та постачальників
 - Закупка в дрібних в основному за готівку
 - Обслужити техніку швидше за готівку
 - Надмірне оподаткування доходів
 - Майже половина аграрного випуску – одноосібники (їх мільони). Для них 18% ПДФО – непомірний податковий тягар
 - Корупція і тінь в земельних ресурсах

4. Альтернативні варіанти детінізації ПРОБЛЕМИ ІЗ ІНІЦІАТИВОЮ

Експрес аналіз: Співвідношення надходжень громад, що генерує земля (на га – вертикальна вісь) та частки незареєстрованих земель (горизонтальна вісь) - попередні результати

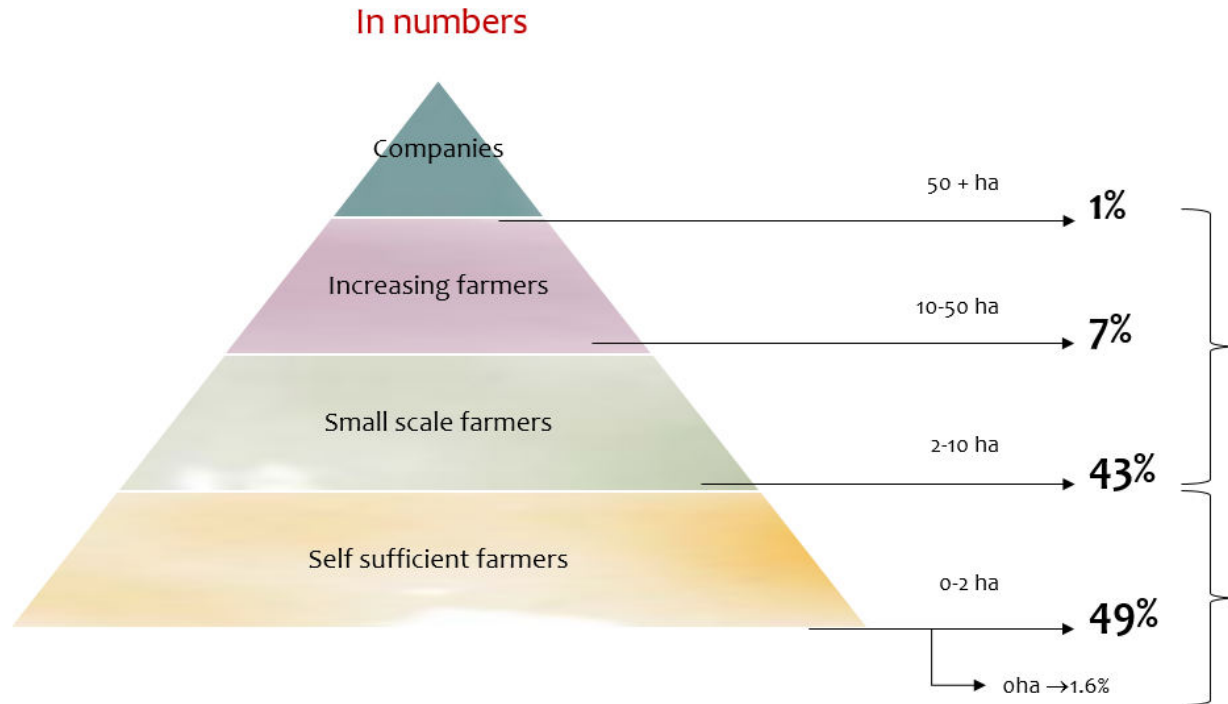

4. Альтернативні варіанти детінізації ПРОБЛЕМИ ІЗ ІНІЦІАТИВОЮ

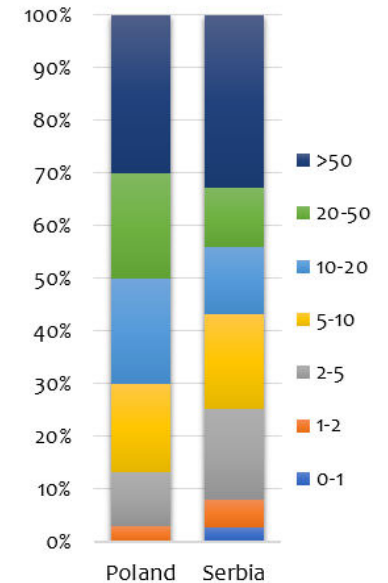
- Зарегульованність ринку оренди (наприклад: 7-ми річний мінімальний термін оренди)
 - Напр. Нідерланди: до 1995 р. тіньова оренда складала 25%
- Неформальність оренди не є абсолютним злом і розглядається в такій площині:
 - Є частиною самозабезпечення певних категорій на селі
 - Є частиною ланцюжків поставок
 - Є частиною вирівнювання умов конкурентної боротьби (напр. для дрібних проти більших)

4. Альтернативні варіанти детінізації МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Structure

In cultivated hectares

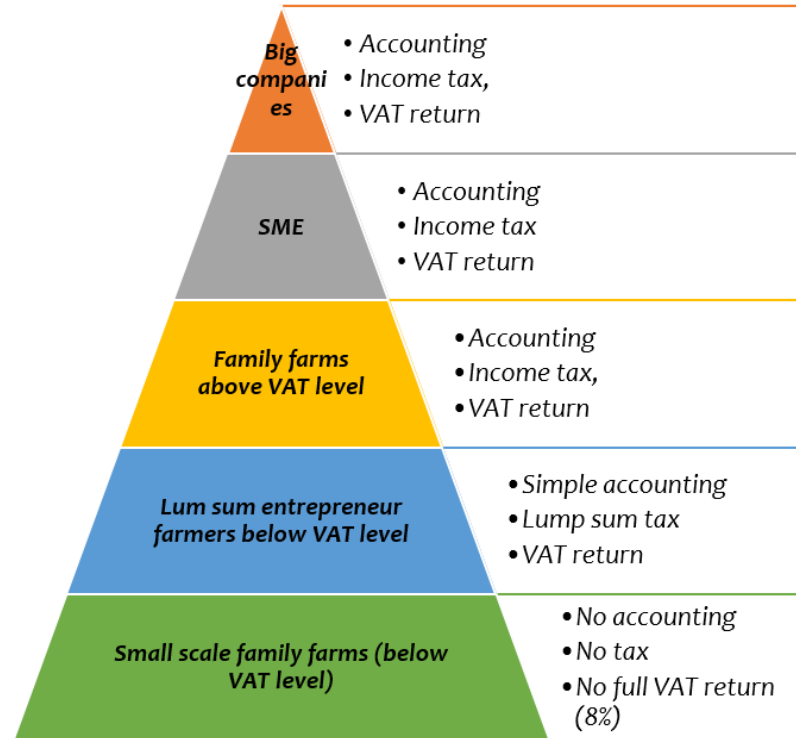

Zinkov (2019): Legal identification, taxation and tax preferences for small agri-producers and self-employed agri-producers in EU: Case of Serbia and Western Balkan countries

4. Альтернативні варіанти детінізації МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Оподаткування дрібних виробників в Сербії (і не тільки)

- VAT (20% and 8%), property (small, local) and income tax (MON 9%, North MAC and BIH 10%, Serbia 15%, Croatia 36%)
- Up to the VAT threshold level (67 thousand Euros) no need for accounting and no income tax

4. Альтернативні варіанти детінізації ЩО РОБИТИ

- Скасування 7-го мінімального терміну оренди сільгоспземель
- Інвентризація/реєстрація державних земель
- Передача земель з державної в комунальну власність громад (ЗП №2194)
- Зміни до податкового законодавства в частині:
 - Спрощення режиму ПДВ/податку на доходи для дрібних/фізосіб
 - Реформа єдиного податку 4ої групи
- Запровадження Державного аграрного реєстру (ЗП №3295)
- Покращення доступу до фінансування для дрібних господарств (ЗП №3205)
- Вивчення роботи закупівельників та постачальників із метою зменшення тіньових операцій

KSE

Kyiv
School of
Economics

ДЯКУЮ!

onivievskyi@kse.org.ua